

AGENDA 21 LOCAL DE GIRONA

Avaluació provisional de la Memòria descriptiva de l'objectiu 12 . Cultura

---

El present informe sobre la Memòria descriptiva de l'objectiu 12 de l'Agenda 21 Local de Girona es redacta d'acord amb la petició del Consell Municipal de Sostenibilitat d'acord amb el contingut formal de l'encàrrec en base als seus objectius:

L'objectiu 12 de l'Agenda 21 local de Girona incorpora uns elements clau en el camp de la cultura que cal revisar d'acord amb l'estudi de la memòria descriptiva entre altres poden destacar els següents objectius:

- L'accés a la cultura i a l'oferta cultural
- Diversificació de públics socialment i territorialment
- La cultura com tret definitori de la qualitat de vida dels ciutadans
- Anàlisi econòmica, professions i creació d'ocupació del sector cultural
- Ampliar i diversificar els agents culturals i els públics de l'activitat cultural
- Garantir la diversitat cultural i la creativitat
- La cultura com a eina de desenvolupament social i econòmic
- Les aportacions de la cultura a una ciutat sostenible

A partir de la definició d'aquests objectius el present informe intenta respondre a les qüestions plantejades per mitjà de dos metodologies:

- a) Estudi de la memòria amb la vocació de valorar les dades disponibles i recomanar altres fonts d'informació per a un millor diagnòstic.
- b) Aportar un conjunt de reflexions i propostes que poden ampliar les perspectives i respondre amb més amplitud als elements clau de l'objectiu.

1. De l'accés a la cultura al dret a la participació cultura.

En l'actualitat es recomana avançar cap a un concepte més universalista de l'accés a la cultura a la societat contemporània, en aquest sentit no podem oblidar que la cultura es contempla en l'article 27 de la Declaració Universal de Drets Humans (adoptada i proclamada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 10 de desembre de 1948) "tota persona té dret a participar lliurement en la vida cultural de la comunitat, a gaudir de les arts i a participar i beneficiar-se del progrés científic". "Tota persona té dret a la protecció dels interessos morals i materials que li corresponguin per raó de les produccions científiques, literàries o artístiques". Però també recorda en l'article 29 "tota persona té deures respecte a la comunitat, ja que només en ella pot desenvolupar lliure i plenament al seva personalitat".

Però el principal element pel reconeixement dels drets culturals de la ciutadania ha estat, sens dubte, l'Article 15 del Pacte Internacional dels Drets Econòmics, Socials i Culturals, que han ratificat més de 160 estats membres de les Nacions Unides. El Pacte va introduir al llenguatge legal la definició acceptada generalment sobre aquests drets. En aquest document es reconeixen tres drets culturals:

“ Article 15

Els estats part en aquest Pacte reconeixen el dret de tothom a :

- a) Participar en la vida cultural.
- b) Gaudir dels beneficis del progrés científic i de les seves aplicacions.
- c) Beneficiar-se de la protecció dels drets morals i materials que resultin de les produccions científiques, literàries o artístiques de les quals sigui l'autor.

Entre les mesures que els Estats part en aquest pacte hauran d'adoptar per assolir el ple exercici d'aquest dret, cal incloure-hi les necessàries per a la conservació, el desenvolupament i la difusió de la ciència i de la cultura.

Els estats part en aquest Pacte es comprometen a respectar la llibertat indispensable per a la investigació científica i per a l'activitat creadora.

Els Estats part en aquest Pacte reconeixen els beneficis que deriven de l'encoratjament i el desenvolupament de la cooperació i les relacions internacionals en els camps científic i cultural”

En aquest sentit ens sembla més important, fonamentat i concloent definir el dret a la participació a la vida cultural a la ciutat com un element a desenvolupar per aconseguir una ciutat sostenible. Aquesta participació, com a dret fonamental, no es basa únicament amb l'accés a una oferta que algú ofereix (institucions públiques, societat civil o mercat) sinó a una recerca de l'autonomia dels ciutadans per mitjà del seu reconeixement com a agents actius de la seva vida cultural

2. Vida cultural i desenvolupament sostenible

Malgrat les gran aportacions del decenni mundial del desenvolupament cultural, que la Unesco va portar a terme en la dècada dels 80 i 90, les definicions de desenvolupament sostenible les aporta bàsicament el PNUD quan planteja el desenvolupament humà com:

“un procés d'ampliació de les opcions de la població en tres direccions: esperança de vida en salut, l'adquisició del coneixement i l'accés a recursos per a un nivell de vida acceptable” i a nivell dels individus “ llibertat política, econòmica i social fins a les oportunitats d'esdevenir creatiu i productiu tot fruit de l'autoestima personal i la garantia dels drets humans” i en el *Human Development Report* ens proposa dos dimensions clau “la formació de capacitats humanes ... i l'ús que les persones fan de les seves qualitats adquirides per al lleure, els objectius productius o per l'activitat cultural, social i política”.

En aquest sentit s'ha de valorar la vida cultural, i les seves pràctiques, com un motor de consciència ciutadana i un element important de cohesió social. La cultura aporta a una ciutat elements imprescindibles per a la constitució del capital humà i capital social (sense desvaloritzar les seves aportacions d'altres

tipus al desenvolupament econòmic. Fins ara poca ha estat l'atenció a la cultura com a agent de desenvolupament sostenible però mica a mica hem d'adquirir la consciència que la vida cultural és una eina imprescindible i potencialment creadora dels referents identitaris per a la construcció política d'una nova forma de viure amb harmonia entre el present i el futur.

3. Sobre les dades disponibles

Les dades sobre la vida cultural del nostre país encara són molt limitades i no recullen tota la varietat de formes i expressions que els ciutadans fan per mitjà de les activitats culturals. La manca d'estudis generals sobre la vida cultural també es reflexen a nivell de les ciutats que no tenen estadístiques homologades i amplies, estudis sobre les pràctiques i el consum cultural, es a dir no disposem d'un estat de la qüestió sobre el sector cultural.

Aquest extrem s'evidencia en la memòria presentada a on, bàsicament, s'incorporen les dades disponibles de les activitats organitzades per l'Ajuntament i altres dades però en cap cas es pot considerar una visió de conjunt del sector cultural a la ciutat de Girona.

En primer lloc hem d'evidenciar la necessitat d'informacions més amplies i ordenades sobre el sector cultural que ens permeti demostrar la seva importància a nivell de la participació de la ciutadania, el seu impacte en el producte interior brut, el seu nivell d'ocupació i el conjunt d'aportacions que la cultura fa a la vida ciutadana. No vol ser una crítica als redactors de la memòria sinó una realitat general de Catalunya amb poca disponibilitat de recerca aplicada al camp de la cultura.

4. La cultura com a sector

El concepte de sector es utilitza per les institucions polítiques i econòmiques per dividir i analitzar cada una de les parts de l'activitat socioeconòmica d'una societat determinada. La classificació més utilitzada de sector primari, secundari i terciari ens permet disposar d'una panoràmica del sector econòmic, l'activitat humana i la seva evolució o tendència. Des d'aquesta visió més amplia cada cop més s'ha evolucionat a una certa especialització dins del sector dels serveis, que en els darrers anys ha sofert una gran evolució amb la incorporació de noves activitats i un canvi en l'estructura econòmica de la nostra societat. A ningú se li escapa que Girona és una ciutat terciària, de serveis i que aquests no són únicament el comerç, malgrat la seva importància. El turisme, la universitat, la cultura, el lleure, etc... han evolucionat en uns increments i impactes suficientment significatius com per disposar, com ja hem dit anteriorment, de una monitorització més amplia i consolidada.

Si volem parlar de ciutat sostenible no podem deixar de costat la transcendència d'aquests sectors per les seves repercussions en la vida cultural, el medi ambient, l'ocupació, el desenvolupament econòmic, la visibilitat a l'exterior, etc... Per tant a més de tractar la vida cultural com a expressió de la participació de la ciutadania també hem de considerar la cultura com a sector en el conjunt d'altres sectors motor de desenvolupament local

5. Les dades de la cultura a la ciutat de Girona situació actual i perspectiva.

Es evident que la ciutat de Girona té una vida i oferta cultural molt significativa que es percebuda pels seus propis ciutadans, així com una projecció a l'exterior com una ciutat cultural important en el context català. Però aquesta vida cultural es troba en la cruïlla entre un procés que ja fa anys es va iniciar amb la recuperació democràtica, del qual es manté un ritme de manteniment molt alt i, per un altre costat, una difícil adequació als nous contextos de la cultura, tant pels canvis que està sofrint com per la percepció de les noves generacions d'una vida cultural heretada però amb greus dificultats de assumir-la com a seva.

D'acord amb les reflexions presentades, i tenint en compte la importància de la cultura en una ciutat com Girona, ens atrevim a proposar un estudi profund sobre el sector cultural a la ciutat que ens permeti disposar d'una panoràmica general i real del seu volum i transcendència. Aquestes dades poden facilitar la consideració de la cultura com un conjunt d'activitats que poden tenir molta significació en la sostenibilitat de la ciutat

Amb la intenció situar l'anàlisi de les dades disponibles en un context de sector cultural a continuació presentem unes reflexions que ens pot conduir a una visió més amplia.

6. Els agents culturals protagonistes de la vida cultural de la ciutat

Els agents culturals son els actors de la vida cultural d'una ciutat, sense ells no es poden desenvolupar les polítiques culturals. Els agents culturals s'estructuren socialment per a participar en la cultura d'acord amb el marc normatiu del seu context i les seves finalitats. L'existència d'un ampli quadre d'agents culturals és un factor de desenvolupament cultural ja que constitueixen un capital social imprescindible. De la seva activitat i participació una ciutat disposa d'una major oferta cultural però sobretot garantitzen la diversitat i pluralitat de les formes expressives.

Normalment s'entén que hi han tres grans agents culturals:

- L'administració pública en tots els seus nivells i formes
- El sector privat i industrial
- El tercer sector : entitats sense ànim de lucre, associacions, fundacions i grups comunitaris.

En la memòria predomina les dades sobre el sector de l'administració pública i específicament de l'administració municipal, hi ha molt poca informació sobre l'acció cultural a la ciutat de Girona del Consell Comarcal, Diputació de Girona, Generalitat de Catalunya i Govern central. La seva incidència pot ser directa o indirecta, com es recull en algunes dades d'equipaments situats a la ciutat però ampliaria la informació per interpretar el pes del sector pública a la vida cultural de la ciutat

Del sector privat quasi no hi ha dades, o només tangencialment, com un agent cultural que porta a terme la seva acció a partir de la iniciativa emprenedora

dels seus propietaris. S'observen algunes mancances sobre el nombre d'empreses i indústries culturals a la ciutat com podem veure més endavant en els anàlisis socio econòmics.

Del tercer sector es fa referència al registre d'associacions culturals de la ciutat (99) sense especificar quin tipus d'entitats (fundacions , associacions o altres) però no disposem de dades de les seves activitats (oferta, públics, etc...), nombre d'associats, volum dels seus pressupostos, etc..

La memòria incorpora informació sobre els agents dins dels apartats dels àmbits culturals (arts plàstiques, arts escèniques, cinema, museus, formació, etc...) el que ens permet veure el conjunt però no podem analitzar la importància de cada un dels agents culturals. Es a dir, si el pes de l'activitat cultural de la ciutat de Girona recau sobre l'acció municipal o sobre la societat civil i en quina proporció. Això és un exemple de la manca de dades sobre el sector cultural de gran importància ja que un dels principis de la sostenibilitat, en el desenvolupament cultural, la qualitat de vida i el benestar, està en l'autonomia de la comunitat per exercir els seus drets i dissenyar les prioritats de les seves pràctiques expressives i creatives, (públiques i privades, individuals o col·lectives), és a dir el grau d'autonomia cultural de la ciutadania com a precondition important de generació de capital social.

De les dades sobre els agents culturals es desprenen algunes conclusions:

- La riquesa de la vida cultural de Girona és molt més amplia de les dades disponibles a la memòria i caldria completar-les
- La dificultat d'incorporar el sector privat com a agent significatiu
- La dimensió política del tercer sector com a vector de la participació social a la vida cultural cal expressar-la amb més
- La diferenciació dels participants o promotors de la vida cultural de la ciutat ens permet observar el grau d'implicació de la ciutadania i, per tant, el nivell d'autonomia en aquest camp. Però sobretot valorar el seu pes específic en el conjunt de la ciutat, moltes vegades desvaloritzat per la pressió mediàtica de les institucions o el mercat. I, principalment, disposar d'una lectura del potencial de capital social que s'amaga en l'entramat de l'acció dels agents cultural a la vida de la ciutat.

7. Els àmbits de la vida cultural de la ciutat

La memòria presenta una gran varietat d'informacions centrades en els diferents àmbits de la vida cultural amb dades importants sobre les activitats realitzades, públics, oferta, etc.... En la majoria dels casos s'observen uns impactes o resultats significatius per una ciutat de les dimensions que té Girona. També s'observa una tendència generalitzada a un increment de l'oferta i uns augment de públics creixents.

A continuació farem una anàlisi cas per cas, d'acord amb l'estructura de la memòria amb algunes observacions:

Arts Plàstiques

Segons la memòria l'oferta de difusió en el camp de les arts plàstiques és molt considerable per les dimensions de la ciutat i, per tant, es presenta com un possible punt fort de la cultura a Girona, potser una mica desmesurat en relació a altres aspectes de les pròpies arts plàstiques. Evidencia la tradició de la ciutat, i les terres gironines, d'acolliment d'artistes i la projecció de la seva obra. Les dades disponibles, d'exposicions i visitants, recullen l'oferta municipal, amb una relació d'altres exposicions de titularitat pública com privada. D'aquestes ens manquen les seves estadístiques i nombre d'activitats per valorar l'impacte de les altres administracions (com ja hem dit en l'apartat 6) a la ciutat. Per una altre costat no disposem de dades de les galeries d'art i marxants privats que tenen una presència considerable amb una repercussió socio econòmica significativa.

Malgrat que és difícil de definir, seria convenient conèixer, aproximadament, el nombre d'artistes plàstics a la ciutat, així com els seus col·lectius o associacions, en preferència a la situació i ubicació dels joves creadors en aquest context.

Arts escèniques

L'oferta d'arts escèniques a Girona és un punt fort de la vida cultural amb una trajectòria ascendent i d'una bona qualitat. Es pot considerar com la segona capital catalana en aquest camp gràcies a la conjunció de diferents factors: la creació del SMTA i la consolidació d'un públic variat i participant.

Per un altre costat la gestió mixta entre la coordinació de diferents ajuntaments (Girona, Salt o Celrà), les ales in dependents i la gestió d'empreses de producció ha generat un bon resultat que es reflexa en que els ciutadans de Girona i rodalies disposen d'un bona oferta.

Per completar aquest panorama ens manca saber el nombre de companyies escèniques (teatre, dansa, etc..) Tant professionals com amateurs i aprofundir una mica més en el nombre d'alumnes i tipus de formació que s'imparteixen a les diferents escoles de teatre i dansa. També es podria valorar el nombre de produccions que s'han realitzat a Girona en els darrers anys.

Arts musicals

En la mateixa línia anterior la música disposa d'una oferta consolidada a la ciutat de Girona. Els cicles i festivals són una plataforma de promoció municipal que va augmentant el seu públic en els darrers anys. Els ajuts a la composició i els estímuls als intèrprets es canalitzen únicament per mitjà dels previst que aporten una projecció externa de la ciutat. Aquestes programacions de l'Ajuntament mantenen un ritme i representen una consolidació de la seva acció.

No es recullen a la memòria altres manifestacions de les arts musicals com : grans concerts de rock, pop, jazz, música folklòrica, etc., i la que es realitza a altres llocs de la ciutat (Fira, Pavelló, Fires S. Narcís, Bars, Discoteques, etc..) que podrien aportar el volum de la música a viu a la ciutat (potser la SGAE disposa d'aquestes dades). També trobem a faltar informació sobre al producció de cassettes, CD, DVD, el nombre de grups musicals i les associacions dedicades a la música (ex. Joventuts Musicals entre altres).

L'oferta de formació musical és molt ampla i variada responen a una realitat creixent que es presenta com un potencial molt interessant.

El tractament en el Consell de les Arts i la Cultura de les arts musicals representa un exercici de participació i debat molt significatiu de la seva potencialitat a la ciutat.

Fires i festes majors

L'amplia programació de festes majors de barri, les fires de St. Narcís, les processos, exposició de flors, mercats tradicionals i representacions de cultura tradicional expressen el valor de la tradició a la vida contemporània de la ciutat. Aquestes representacions s'integren a la realitat socio econòmica actual de la ciutat exercint una funció d'atracció externa de visitants i turistes en els seus aspectes positives i negatius que cal analitzar amb més profunditat.

Tot plegat són unes expressions de la identitat de la ciutat amb una arrelament molt ampli. Potser ens cal especificar en nombre d'associacions i grups de cultura tradicional i folklòrica.

Girona i les lletres

a) Lectura pública

La xarxa de biblioteques municipals. La biblioteca provincial i les biblioteques universitàries ofereixen un escenari molt ric per a la lectura pública, l'accés a suports de mediateca i, principalment, l'accés a la informació que ofereixen les pantalles gratuïtes a Internet.

En aquest apartat podem manifestar com un punt fort de la ciutat a l'espera que es desenvolupin nous projectes de biblioteques a alguns barris (ex. Vilaroja)

b) Arxius

La capitalitat de Girona concentra un gran nombre d'arxius o centres de documentació especialitzats que ofereixen un panorama molt significatiu de la ciutat. Ens sembla que hi ha una riquesa documental suficient i amb molta projecció exterior i de futur.

c) Difusió de les humanitats

La tradició de la ciutat de Girona és molt forta en aquest camp que va augmentant la seva oferta a vegades superior a al capacitat d'assumir-la pels públics. A la memòria es presenten les excel·lents programacions del CCM però hi manquen els que fan altres agents no municipals; Casa de Cultura, Fontana d'Or, Universitat, Mercadal, ONG,s, etc... que mostraria un panorama més real del nivell i diversitat de les activitats a la ciutat. Hem de recollir l'afebliment de la relació d'aquestes activitats amb la vida universitària que caldria analitzar amb més profunditat.

d) Premis literaris

Segueixen un procés des de fa molts anys amb unes convocatòries consolidades i amb suficient prestigi. Es poden valorar com un punt fort amb la necessitat d'analitzar el seu nivell i l'ampliació a altres gèneres

e) Edició

No disposem d'informació sobre el nombre d'editorials i llibres editats a la ciutat de Girona, creiem que són suficientment significatius per incorporar-ho a l'anàlisi d'aquest objectiu. De la mateixa forma caldria incloure les llibreries i punts de venda que moltes vegades són agents promotores d'activitats molt importants en el món de l'edició

Museus

Com ja hem dit anteriorment, el fenomen de la capitalitat concentra un nombre de museus molt alt per la població de la ciutat. Es pot considerar un aspecte molt positiu de la vida cultural pel valor simbòlic de respecte a la memòria col·lectiva com per la seva projecció exterior i atracció de visitants que incideixen a la realitat de la ciutat i permeten projectar la nostra cultura a l'exterior.

Suggerim considerar el concepte de patrimoni com un àmbit que va més enllà dels museus i principalment quan es tracten aspectes de desenvolupament sostenible. Hauríem d'incorporar a aquesta apartat els jaciments arqueològics (investigats o no), el medi natural, l'arquitectura, etc.... per plantejar una visió més integral de la patrimoni cultural. No podem oblidar el valor del patrimoni en moltes dimensions del desenvolupament i l'atenció a la seva explotació o ús com una forma d'aplicar la sostenibilitat i deixar elements per construir la memòria col·lectiva a les futures generacions.

Cinema

Girona es caracteritza per una oferta de difusió cinematogràfica molt alta per la mitjana catalana i internacional. També es reflexa per la complementarietat amb ofertes més àmplies de les del mercat clàssic de la difusió. La dinamització del Museu del cinema és un element altament positiu en el camp de l'educació al cinema i a la incorporació de noves perspectives al camp. Per tant podríem afirmar que el cinema és un àmbit fort de la vida cultural de la ciutat.

Ens manquen més dades sobre altres aspectes del cinema: producció i creació de films a nivell professional i amateur, així com d'altres camps relacionats amb la imatge: publicitat, reportatges, documentals, etc...

Oferta cultural juvenil

La vida cultural dels joves no es realitza al marge de les altres ofertes que hem analitzat anteriorment malgrat que hi ha serveis d'informació especialitzats per aquest grup social que tenen una incidència molt alta si valorem les dades de consulta.

Resta pendent una anàlisi més profunda sobre la realitat de l'oferta cultural juvenil a la ciutat que contempli la participació dels joves a les activitats

culturals municipals com les pràctiques culturals en el camp de l'oci mercantil (discoteques, bars, etc...) que tenen una gran incidència en aquest segment de públic.

Altres àmbits que no incorpora la memòria

Per tant de fer una lectura completa de la vida cultural de la ciutat ens caldria afegir , a més dels aspectes que hem anat afegint en cada apartat, més informació sobre:

Mitjans de comunicació: diaris editats, lectors a la ciutat, revistes temporals, televisions locals, ràdios locals, etc... En aquest apartat caldria especificar els mitjans editats o emesos des de la ciutat com els lectors o audiència d'aquest i altres a la ciutat.

Llengua: En cap apartat es tracta de l'estat actual del català a la ciutat i el nivell de coneixement o pràctica en altres llengües

Indústria multimedia i fonografia: Els canvis actuals de la societat de la informació han donat una rellevància al sector del multimedia que es converteix en motor del desenvolupament dels continguts culturals. Caldria disposar de dades més concretes sobre aquestes activitats i valorar el seu volum de producció.

8. El sector cultural des de la perspectiva socioeconòmica

Quan analitzem la vida cultural de la ciutat i l'estructura del seu sector cultural des d'una perspectiva de desenvolupament sostenible no podem oblidar la interpretació de dades i indicadors de la seva realitat o impacte.

Al llarg dels anteriors comentaris de la memòria de l'agenda 21 hem anat fent referència a unes dades quantitatives i qualitatives que cal interpretar adequadament en la seva dimensió de sostenibilitat.

Les reiterades referències a ampliar més dades sobre el sector cultural es fonamenten en la importància que té la cultura a la ciutat de Girona. És difícil plantejar-se un desenvolupament sostenible d'una ciutat que es caracteritza per la seva especificitat cultural i per l'impacte que té en la realitat socioeconòmica directa o indirectament.

La cultura és un sector molt important per Girona , més enllà de la seva funció simbòlica i identitària, el conjunt de les seves activitats i el dinamisme dels seus agents presenten una potencialitat de desenvolupament molt alta. Però també hem de manifestar que la seva dispersió i manca de visibilitat concerta i agrupada no ens permeten veure la seva veritable dimensió. La vida cultural de Girona s'ha instal·lat en la vida quotidiana dels seus habitants formant part d'un paisatge urbà i d'un estil de viure. Pels visitants aquesta realitat es evident i la manifesten obertament, però moltes vegades no es percep de la mateixa forma pel ciutadà autòcton.

Si volem pensar en la Girona del futur, i com s'ha de desenvolupar de forma harmònica entre el seu passat i present, hem de disposar d'una diagnosi més integrada de la vida i el sector cultural.

Després del recorregut, que aquest informe ha fet sobre la memòria, considerem convenient incorporar uns nous indicadors finals que poden completar aquesta visió pluridimensional de la cultura a Girona:

- Anàlisi del finançament públic de la cultura a la ciutat de Girona
  - Despesa de l'Ajuntament
  - Aportacions del Consell Comarcal, Diputació, Generalitat i Govern central.
  - Despesa corrent, extraordinària i inversions
- Volum econòmic dels sectors culturals a la ciutat de Girona
  - Percentatge de la cultura en el PIB de la ciutat
  - Economia dels diferents àmbits
  - Despesa privada en pràctica i consum cultural
  - Impacte de la vida cultural en altres sectors
- Ocupació del sector cultural
  - Nombre d'organitzacions culturals; públiques, privades i del tercer sector
  - Nombre de llocs de treball que genera el sector cultural directament
  - Ocupació indirecta i induïda del sector cultural
- Anàlisi de les plusvalues socials i econòmiques del sector cultural

En aquesta línia de dades és evident que la vida cultural de la ciutat exerceix com a proveïdor de plusvalues socials en el camp de la cohesió social i al vida comunitària. Però també hem d'analitzar les plusvalues que aporten en altres sectors com pot ser el turisme, hosteleria, comerç, etc... per entendre que la despesa en cultura pot esdevenir una inversió en clau de desenvolupament d'altres sectors.

Per concloure cal considerar específicament al sostenibilitat del creixement cultural en totes les seves dimensions. Els impactes de la cultura (per ex. a la cultura i l'ocupació) no justifiquen qualsevol pràctica sense una sèria anàlisi de les seves conseqüències. La cultura ha de mantenir la seva autonomia i transgressió, el seu difícil equilibri entre memòria i contemporaneïtat, la seva funció social i la dimensió artística i creadora. Tot això pot desencadenar processos polítics, socials, econòmics, etc... i per tant incidir en el desenvolupament social, però no podem abandonar la cultura com a forma d'expressar i viure la nostra identitat.

Alfons Martinell
Abril 2004